

nemški — agitatorji. Mečejo se s strastjo v boj zoper mirne Slovence. To si še nekateri prostaški nemškutarji štejejo v posebno zaslugo. Tako imamo v Koroški Turčiji precej nemških in nemških učiteljev, kateri so pijančki. Seveda je plača le borna; zato si duševna reva srka idealov iz žganja. Za to zlo ponuja Benda nemčurjem zdravilo: Nemški »Zweigverein« naj bi osnovali takomenovane častne svete. (Ehrenrat.) Nemški učitelji so v tej zadevi že na nogah. V Beljaku menda je učitelj Brugger izstopil iz učiteljskega društva, ker ga niso izvolili v tak Ehrenrat. Kako okrajni šolski nadzorniki vzgajajo v nemškem duhu, to bomo še pozneje ožigosali.

Slovenskim značajnim učiteljem delajo vsemožne zapreke. In kako znajo nemčurji lagati, ko gre za njihove namene! Pri neki kompetenci se je izrazil Barczajev sluga proti učitelju-kompetentu, da krajevni šolski svet ne marajo slovenskih učiteljev. Splošno so bili taki izreki za časa Heinove vlade običajni. Tisti Barczajev sluga se je nalagal, da je krajni šolski svet v L. protestiral proti učitelju Slovencu. Prizadeti učitelj pa je v tem slučaju vprašal načelnika in slovenskega župnika tega kraja, če je to resnično? Krajni šolski svet je samo dodal opazko, da nima nič proti nobenemu kompetentu. Benda pa je v tem slučaju nadučiteljsko mesto oddal učitelju, ki mu ne bomo očitati posebne — sposobnosti, pač pa konstatiramo, da ima za celih sedem službenih let manj, nego prosilec Slovenec.

Obupen položaj učiteljstva na Češkem.

Odkar nemška obstrukcija preprečuje delovanje češkega deželnega zbora, leže ta bogata dežela v vedno hujše gmotne škrupce. Od leta 1908. se ni ustanovilo nobeno novo učiteljsko mesto, ker ni denarja. Absolvirani učiteljskišniki ostajajo zato v velikem številu brez služb. Še sedaj je na Češkem 3000 učiteljev brez mesta, začetkom julija se jim pridruži še kakih 1200 novih absolventov učiteljskih zavodov, tako, da se lahko računa na 4000 nenastavljenih učiteljev. Nad 100 učnih oseb čaka samo še na obljubljeno ureditev plač, da stopijo potem v pokoj, ker že nad 40 let služijo in napravijo tako prostor novim močem. Akov državni zboru zopet ne bo sprejet finančni načrt, ki bi Češki prinesel 10 milijonov, potem češka dežela junija ali julija svojih učiteljev ne bo imela s čim plačati.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Občni zbor »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvika« se je vršil dne 20. t. m. popoldne: Po VII. rednem občnem zboru (dne 2. februarja 1911) se je konstituiralo načelstvo v svoji seji dne 11. februarja 1911 tako-le: Načelnik Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj; načelnikov namestnik Jak. Dimnik, mestni nadučitelj; blagajnik Alojzij Kečelj, mestni učitelj; člani: Anton Likozar, nadučitelj v salezijanskem zavodu; Juraj Režek, mestni učitelj; Vita Zupančičeva, strokovna učiteljica ustanovnega zavoda za gluhe; vsi v Ljubljani. Zadruga uradnika sta Vendelin Sadar, mestni učitelj v Ljubljani in Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški. Zadruga je član »Zadruga Zveze v Celju«, ki je izvršila zakonito predpisano revizijo dne 28. decembra 1911. Nadzorstvo je izvršilo glavno revizijo dne 11. februarja 1911. Načelstvo je imelo tekom poslovnega leta 23 sej. Zadruga uraduje razven praznikov vsak četrtek od pol 2. do pol 3. popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer. Koncem leta 1910. je bilo 499 zadrudnikov s 5585 deleži; leta 1911. je pristopilo nanovo 52 zadrudnikov s 1193 deleži; koncem decembra 1911 pa je postala pravoveljavana odpoved 973 deležev; izstopilo je 24 zadrudnikov; tedaj je koncem 1. 1911. 527 zadrudnikov s 5805 deleži. Koncem leta 1910. je bilo 226 hranilnih knjižic v vrednosti 188.727 K 67 v, nanovo se je izdalo 23 hranilnih knjižic, uničilo pa 36. Obstoji torej 213 hranilnih knjižic v skupni vrednosti 194.356 K 88 v in znaša povprečna hranilna vloga 912 K 77 v. Zneski do 200 kron se izplačujejo takoj, oziroma naslednji uradni dan. Za zneske do 1000 K velja 14dnevna, za zneske nad 1000 K pa mesečna odpoved. Rentni davek plačuje zadruga sama. Zadruga ima pravice po § 15 svojih pravil za povečanje prometnega fonda najemati izposojila in sprejemati hranilne vloge do višine podpisanih deležev 290.250 K. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, akotudi ni zadrudnik. Obrestuje se po 5% in se obresti celoletno kapitalizirajo ter vračunajo od 1. in 16. vsakega meseca. Koncem leta 1910. je bilo

496 zadrudnikov dolžnikov, ki so dolgovali 213.918 K 49 v. Posodilo se je nanovo 111 zadrudnikom, 85 zadrudnikov pa je posojila popolnoma vrnilo. Torej je dolžnikov 522, ki dolgujejo skupaj 223.536 K 08 v ali povprek 428 K 23 v. Čisti dobiček znaša 2379 K 60 v. Rezervnemu fondu se je pripisalo 1127 K 62 v.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je na Jožefovo imelo svoj 15. redni letni občni zbor. Udeležba je bila nenavadno obila, kar priča, da se napredno učiteljstvo, čim bolj zatirano, tem tesneje drug drugega oklepa. Predsednik tovariš Jakob Dimnik da po presrčnem pozdravu besedo tajniku tovarišu Vendelinu Sadarju, ki pojasni marljivo delovanje odbora. Iz blagajniškega poročila tovariša Ludovika Dermelja povzamemo veselo vest, da ima društvo nad sto kron imetja, kar je za sedanje razmere, ko naše višje oblasti bijejo napredno učiteljstvo, kjer le morejo, vesel pojav. Za marljivo delovanje je odbor dobil priznanje s tem, da ga je z vzklikom občni zbor izvolil in mu poveril, da tudi še v naprej tako koristno in plodonosno zastopa napredno ljubljansko učiteljstvo.

Občni zbor Narodne šole v Ljubljani se je vršil v četrtek dne 20. marca 1913. v Narodnem domu. Predsednik društva tov. Anton Razinger pozdravi navzoče člane ter govori o prerani smrti odbornika tov. Trošta Franč. Ks. Bil je mož živahnega temperamenta in jako vnet podpornik našega društva. Nato poroča tajnik o društvenem delovanju ter omenja dobrotnike društva, ki jim izreka odbor toplo zahvalo. Iz blagajnikovega poročila je razvidno, da se je društveno imetje pomnožilo za 493 K 58 h ter znaša sedaj 6806 K 78 h. Društveni odbor ostane isti, le mesto umrlega Trošta se izvoli kot odbornik tov. Wider Karol. Odbor se je sledeče konstituiral: predsednik Anton Razinger, podpredsednik Jakob Dimnik, tajnik Franc Galeb in blagajnik Alojz. Kečelj, odborniki pa so: Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Wider Karol. Nato zaključi predsednik zborovanje ter se zahvali za obilni obisk 41. občnega zbora.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 20. t. m. v prostorih št. jacobške šole v Ljubljani. Predsednica tov. M. Maroutova, šolska ravnateljica te šole, je pozdravila mnogobrojne zborovalke z navdušenimi besedami, s katerimi je izrazila svojo radost nad toliko stanovsko zavestnostjo članic v tako kritičnih časih. (Živahno odobravanje.) Namesto obolele tajnice M. Mehletove je prečitala tov. Vita Zupančičeva tajniško poročilo, ki nam opisuje, kako marljivo je delovalo društvo v preteklem letu na polju gospodarske izomike svojih članic. Priredila sta se dva tečaja: gospodinjstvi-kuharski in šivalni tečaj. Posečalo je oba tečaja dokaj članic, tako, da imamo že lepo število gospodinjstev naobrazenih koleginj. Društvo izpolnjuje tu vrzel, ki bi jo imelo izpolnjevati učiteljske za dobo njih stanovske izobrazbe — ter se je s tem izkazalo popolnoma vredno podpore, ki mu jo je naklonilo vis. c. kr. naučno ministrstvo. Tečaja sta stala društvo mnogo novcev, a ni mu jih žal, saj so dobro naloženi v prid našemu narodu.

Blagajničarka tov. Ema Žerjavova nam je podala obračun društvenih dohodkov in stroškov. Tov. Sarkova in Šinkovec sta pregledali račune ter jih odobrili.

Velezanimivo je bilo predavanje učiteljice gospodinjstvih tečajev, Jerice Zemljanove, o vedenju pri jedi, ki so zborovalke z napeto pozornostjo poslušale.

Med samostojnimi predlogi je bil najprej sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, da naj društvo tudi za preteklo leto izda »Letno poročilo« — kakor je bilo običajno. Prihranki, ki se s tem dosežejo — so tako minimalni, da ne dosežejo škode, ki je društvo s tem trpi.

Tov. Jerica Zemljanova predlaga, da naj naše društvo priredi letos »samaritanski tečaj« (o postrežbi bolnikov) ter se v ta namen obrne s prošnjo do društva zdravnikov. Sprejeto z odobravanjem. Pri razgovoru o draginskih dokladah se je vnela živahna debata z ozirom na to, da listi pišejo, da so se te doklade delile le »vrednim« učiteljicam. Zato meni podpredsednica tov. K. Drolova, da bi bile od draginskih doklad izključene učiteljice opravilne prositi za disciplinarno preiskavo, ki naj dokaže, je li dotična učiteljica res ni bila vredna.

V tej debati je bil slednjič sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, ki predlaga, da naj se društvo slov. učiteljic obrne s prošnjo na vis. c. kr. vlado, ki naj pri vis. dež. odboru posreduje, da dobe vse učiteljice enako draginsko doklado — saj se tudi pri dokladah za oženjene ni delilo »po previdnosti«. — Vis. c. kr. dež. vlada naj se še naprosi, da uradnim potom določi — so li od doklad izključene učiteljice

res »nevredne« draginskih doklad, kakor to trdijo »Slovenec« in »Slov. Učitelj«. —

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 10. uri predpoldan v okoliški šoli v Ptuj po sledečem vzporedi: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Šolstvo na Bolgarskem. (Dr. L. Pivke.) 4. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši! Zavedajte se v teh resnih časih, ki so nastopili za učiteljstvo, pomena svoje organizacije! — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, dopoldne ob 10. uri v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedi: 1. Zapisnik zadnjega občnega zbora; 2. Dopisi, društvene in stanovske zadeve; 3. Vzgojne ideje v Ellen Keyini knjigi »Stoletje otroka«. Podava gđ. Micika Velnerjeva od Sv. Bolfenka na Kogu. 4. Eventualna volitev delegatov za delegacijsko zborovanje Zveze slovenskih štajerskih učiteljev. 5. Slučajnosti. Knjige Slov. Sol. Matice so tu! Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj ima v nedeljo, dne 6. aprila t. l., ob pol 11. uri dopoldne na Vidmu svoje drugo letošnje redno zborovanje. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročila, dopisi in društvene zadeve. 3. Zadnji izostalo predavanje o čebelarstvu. 4. Želje in nasveti. Cenjeni društveniki in društvenice se tem potom vladno vabijo, da se udeležijo zborovanja v prav obilnem številu. Odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 2. uri popoldne na Gomilskem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Pečarja: »Bridek je naš stan, a sami si delamo še bridkejšega«. 4. Slučajnosti. Pred zborovanjem se vrši pevka vaja. Tovariši pevci naj se pripravijo na pesmi, ki so bile že za jesensko zborovanje naznanjene.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 16. marca v Kozjem. 1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri. 2. a) Tovariš Knaflič opraviči odsotnost zaradi nujne zadeve in naznani vstop. b) Bivši predsednik tov. Pulko pošilja z Gorice pri Gornjem gradu društvu pozdrave. c) Izpremenjena pravila »Učiteljske tiskarne« se prečitajo. d) Prečita se dopis Zaveze, ki pravi, da naj društvo poroča, na katere Zavezine liste so posamezni tovariši naročeni. d) Pripravljalni odbor stalnega moškega pevskega zbora vabi učitelje pevce k vstopu, kar je pa za naš okraj zaradi slabih prometnih razmer neizvedljivo. e) Prošnji slov. učiteljskišnikov za podporo v svrhu vseslovenskega shoda slov. učiteljskišnih abiturientov in abiturientk se ugodi (10 K). f) Prečita se Lehrerbundov osnutek za regulacijo učiteljskih plač. g) »Učiteljska gospodarska zadruga« v Celju vabi društvo, naj pristopi k čekovnemu prometu, kar se pa zaradi premalega prometa odkloni. 3. Zapisnikar prečita poročilo o društvenem delovanju preteklega leta in 4. poda tovariška blagajničarka svoje poročilo o stanju društvenega denarja. 5. Tovariš Lovše poroča o kmetijskem tečaju v St. Juriju ob juž. žel. in poda učni načrt za nameravane kmetijske tečaje v ljudskih šolah. 6. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik Miloš Germovšek, podpredsednik Fr. Lovrec, tajnik A. Volavšek, blagajničarka M. Šketova, odborniki: Ivan Krajinik in Anton Potočnik. 7. Na predlog tov. Potočnika se izvoli tov. Pulko enoglasno in z navdušenjem za častnega člana. Sledeče zborovanje bo majnika, in sicer na Pilštanju.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima dne 3. aprila 1913 v Gorici ob 10. uri predpoldne v dvorani pri »Zlatem Jelenu« svoj letni občni zbor. Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. Volitev novega odbora. 5. Raznoterosti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v četrti letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Tone Rakovčan: Velikonočne. 2. Mali traven. Vinjeta. 3. M. Pirc: Kako je Tonček ragljal na Veliki četrtek. 4. Fran Žgur: Solnce. Pesem. 5. Cvetomirski: Martinčki. 6. Zager Rafael: Sraka in Jerebica. 7. Dorovoliček. Podoba. 8. S—A: Kaj vse napravljajo iz papirja? 9. K. Str.: Češmin. (S podobo.) 10. Davorinov: Pri povodnem možu. Pesem. 11. Tone Rakovčan: V balonček. Pesem. 12. Davorinov: Prvi april. 13. Jan Reginov: Naš dedek. Pesem. 14. Hinko Medič: Težak račun. (S podobo.) 15. Cvetko Gorjenčev: Siroti. Pesem. 16. Tone Rakovčan: V noči. Pesem. 17. Tone Rakov-

čan: Zvezdica. Pesem. 18. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev in rešilci. — »Prosvjeta« v Sarajevu. — Oddelek za otroke v ameriških vlakih. — Milijonsko voililo. — Češčina na dvoru rumunskega kralja. — Črnogorci o srbski vojski. — Čehi za Črnogorci. — Grki obolemim srbskim vojakom. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Srednješolski vestnik.

**** Za reformo goriške gimnazije.** Iz Gorice poročajo »Edinosti«, da so pred dnevi nabirali po Gorici podpise na okrožnico za preustrojitve dosedanje c. kr. nemške državne gimnazije v realno gimnazijo. Podpisi so se pobirali večinoma krog nemških in slovenskih uradnikov. Kdo se sedaj v prvi vrsti poganja za preustrojitev tega učnega zavoda, nam sicer ni znano, vsekako pa smo zvedeli, da se je prvotno vlada sama zavzemala za to idejo. Da je taka izprememba na tem zavodu potrebna in sedanjim razmeram primerna, o tem je prepričan vsakdo. Da pa visoka vlada goji tolikšno zanimanje le za nemški zavod, ko sta z njim v zvezi tudi slovenski in laški oddelek, je pa zopet znak avstrijskega sistema, ki nalaga bremena vsem svojim narodom — in ta bremena so dovolj občutna za sleherni narod v tej državi — ocvirke pa daje le protežiranim svojim otrokom, in prvi vrsti seveda Nemcem. (V novejšem času bo tudi za Albance kaj.) — Lahko je spoznati na prvi mah, kam meri ta vladina nakana. — Z realno gimnazijo bo v prvi vrsti ustrezno nje dejanski potrebi za goriške in druge bližnje Nemce, Italijane in Slovence, da bodo prisiljeni pohajati ta nemški gimnazij, ako hočejo doseči ono znanje, ki ga nudi realna gimnazija. S preustrojitvijo tega dosedanjega nemškega zavoda v nov, modernejši, in s praktičnimi potrebami sedanjega časa strinjajoči se zavod, dobi slovenska dosedanja c. kr. gimnazija od vlade posreden udarec s tem, da ostane star, duhu časa ne več ustrežajoči humanistični učni zavod. Iz tu navedenega bi morali Slovenci sami izvajati posledice: če že nemška avstrijska vlada skrbi le za Nemce, skrbimo tudi mi zase. V prvi vrsti so torej poklicani naši vodilni faktorji vseh političnih strank, da se zavzamejo za reformo slovenskega dela c. kr. goriške gimnazije. Na dosedanjem slovenskem oddelku goriške gimnazije je od strani slovenske mladine navdal tako velik, da če dovrši gimnazijske študije le polovica ali celo le tretjina sedanjih učencev, bo težko pripraviti vso to množico izšolanih ljudi do primerne eksistence. Torej na delo, komur veljajo te vrstice! Sedaj je čas.

**** Nemško-avstrijsko srednješolsko zborovanje na Dunaju dne 17. marca** se je bavilo z navalom k šolanim poklicem, s službeno pragmatiko profesorjev, s poukom nemščine, z gojenjem govornišva na srednjih šolah, s telesno vzgojo in stanovskim vprašanjem telovadnih učiteljev na srednjih šolah. Na zborovanju se je konstatiralo, da je v Avstriji 490 gimnazij in realk s pravico javnosti ter 58.000 dijakov. Število dijakov je v zadnjih desetih letih naraslo za 40 tisoč. Zaradi tega tudi ogromen naval k akademičnim poklicem. Izpit za srednješolske profesorje je v zadnjem času napravilo povprečno 800 kandidatov vsako leto, nameščeno pa je bilo samo po 300 profesorjev. To je ogromna nadprodukcija. Zato se naj srednješolci posvečujejo praktičnim produktivnim poklicem, ne pa v tolikem številu vseučiliškim študijam. Glede bodočnosti slovenskih filozofov daje precej zanesljive informacije »Društvo slovenskih profesorjev« v Ljubljani. Na dunajskem zborovanju je bil zastopnik naučnega ministrstva in nižjeavstrijskega deželnega šolskega sveta. Pri nas pa se za profesorska zborovanja nihče ne briga. Na skupščini slovenskih profesorjev je bil namesto zastopnikov šolskih oblasti — policijski komisar. Tako smo pri nas kulturni!

Politiški pregled.

*** Italija in Avstrija na morju.** Poslanec Palma je imel v italijanski zbornici znamenit govor, v katerem se je bavil z vprašanjem o obdržanju ravnotežja v Sredozemskem morju nasproti Franciji. Avstrija in Italija sta poklicani, vzdržati to ravnotežje in množiti svoje brodogradilne kakor je množila Francija. Torej skupno — proti Franciji! Ne ena proti drugi, Avstrija proti Italiji, oziroma Italija proti Avstriji, ampak skup proti Franciji. Ta bo imela 22 dreadnoughtov do leta 1912; treba torej, da Italija zgradi zopet 4 dreadnoughte in zopet 4 v letu 1916. Avstrija pa po dva vsaka tri leta do 1920.

*** Mašaryk o dohodu Srbov na Kosovo.** V nekem češkem listu je napisal prof.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Toma Masaryk svoj spomin iz Beograda. Neki ranjeni srbski stotnik mu je opisal tako lepo in toplo dohod svojega oddelka na Kcsovo, da si je Masaryk čutil v dolžnost, obelodaniti ta opis vrlega srbskega stotnika: »Nikdar nisem čutil tako, kaj je narodna zavest, kakor pri pripovedovanju nekega ranjenega stotnika, s katerim sem govoril v Belemgradu. Šli smo čez gore in doline — je pripovedoval stotnik — in prišedši jih sem vojakom pokazal na polje pred nami: Bratje, tam je Kosovo! Polk je za trenotek zastal, ali samo za trenotek in krenili smo dalje z ostrim korakom. Vojaki so korakali tako hitro, da smo brzo dospeli tje. Zapazil sem, kako kar nakrat polk tiho koraka. Okrenem se in glej: vsi vojaki gredo po prstih, tiho, kakor da bi kdo v bližini spal, da koga ne prebudijo. In kar naenkrat, vrsto za vrsto, vsi vojaki se vržejo na zemljo, poljubljajo zemljo in kličejo: Kosovo! Kosovo! Kličejo tako ljubko in nežno, da so tudi meni pritekale solze in sem padel na tla in poljubil zemljo. In vsi ti moji vojaki vstanjejo zopet, solze jim blestijo v očeh, tečejo jim po licih in brkah, pokrižajo se ter gredo dalje po Kosovu, tiho, tiho.«

*Reforme pri artileriji Jeseni 1912. so poljski artilerijski polki dobili vsak še peto baterijo, tako da ima sedaj vsak regiment po 30 kanonov. V kratkem pa se stvorijo nove baterije tako, da bo štel vsak polk 36 topov.

Kranjske vesti.

—r— Deželni službi se je odpovedal znani tehnični publicist in sourednik inženirskega lista »Vijesti« inženir Dragotin Gustinčič in odpre 1. maja v Trstu kompanijsko tehnično pisarno za vsa gradbena, kulturnotehnična in zemljemerska dela. To je že drugi inženir, ki izstopa to zimo iz deželne službe. Slovenski inženirji se menda sploh ne počutijo preveč dobro pri deželnem odboru. V petih letih je izstopilo 7 slovenskih inženirjev iz deželnega stavbnega urada, 2 pa sta si oskrbela za vsak slučaj avtorizacije. Signum temporis!

—r— Ljudskošolska služba. Dopust se je dovolil oboleti učiteljci Mariji Mlakar na Vrhniki; nameščala jo bo supletinja Hermina Kobal, zdaj na Blatni Brezovici; obolec učiteljico Rozo Černe v Rudniku bo nameščala dosedanja supletinja Marija Habe v Zg. Šiški. Obolelo učiteljico Marijo Mohorčič v Šturiji bo nameščala izprašana učiteljska kandidatinja Ljudmila Kavš. Namesto obolelega učitelja Fr. Trošta je imenovana za supletnjo na ljudski šoli v Hrušici v ljubljanski okolici Marija Ruparjeva. Namesto obolele učiteljice Just. Schwingerjeve je imenovana za supletnjo v Dolenji vasi Marija Rusova. Za supletnjo na prvi mestni slovenski deški ljudski šoli v Ljubljani je imenovana Marija Pretnerjeva.

Goriške vesti.

—g— Podpore obiskovalkam čipkarskih šol. Deželni odbor je dovolil potrebnim in marljivim učenkam čipkarskih tečajev na Dol. Otlici 400 K, v Velikem Dolu tudi 400 K in v Čepovanu 200 K.

—g— Občnega zbora Muzejskega društva za Goriško, ki se je vršil 10. t. m. pri Zlatem jelenu, se je udeležilo precejšnje število članov. Za to važno društvo se kaže vedno več zanimanja in v kratkem bo lahko pokazalo v Narodnem muzeju, da so se tudi naši predniki že lahko kosali s tujimi narodi in marsičem. Predsednik, profesor Gvaiz, je pozdravil vse navzoče, želeč, naj bi pristopilo društvu kolikor mogoče dosti članov ter mu pripomoglo, da čim prej in kar najdostojneje se odpre Narodni muzej. S toplimi besedami se je spominjal pokojnega cesarskega svetnika Vodopivca, ki je bil jako vnet za društvo. Tajnik je poročal o stanju društva. Izstopila sta 2 člana, ker sta se izselila iz Gorice, 1 je umrl, nanovo sta pristopila 2; vseh članov je sedaj 70. Odbor je prav pridno zboroval. Obrnil se je pismeno do različnih gospodov, naj prispevajo kaj iz svojih zbirk za naš muzej. Vložil je tudi prošnjo za podporo in stanovanje na deželni odbor, a dozdaj ta ni še rešil prošnje. Iz blagajnikovoga poročila se spozna, da je stanje blagajnice sicer skromno, a povoljno. Velikih stroškov društvo dozdaj ni imelo, zato je ostala skoro vsa članarina nedotaknjena.

Važno je poročilo društvenega gospodarja. Preteklo leto je prispevalo za muzej okrog 700 strank do 7000 predmetov. Največ je daroval učitelj Josip Balič iz Vrha sv. Mihaela, ki je poslal društvu 29 darov, v katerih so bile prav redke in zanimive stvari. Krasno zbirko narodnih stvari je podaril Tomaž Einspieler, c. kr. sodni svetnik v Ljubljani. Lepo zbirko slik je poklonil nadučitelj v p. Stres v Gorici. Po večkrat sta se spomnila društva z darovi E. Prinčič, nadučitelj v Pevmi in Vi. Koršič, učitelj v Šolskem Domu. Nabral pa je za društvo največ Josip Prijatelj, c. kr. vadniški učitelj v Gorici, ki sta mu prav pridno pomagala vrla Josip Gruntar in Franc Gruntar iz Kobarida. Prav marljivo sta nabirala tudi Peter Ječič, krojaški mojster v Šmarji in Leopold Brezigar, slikar v Plaveh. Občni zbor izreče vsem, ki so se trudili za prospeh Narodnega muzeja, najsrčnejšo zahvalo, proseč jih, naj ostanejo sodelniki tudi v bodoče. Mnogo stvari bodo dali še razni gospodje. Ignacij Gruntar, c. kr. notar v Ribnici, ki je bil najboljši prijatelj pokojnega Simona Gregorčiča, je obljubil muzeju rokopise in pisma pesnikova, Andrej Lašič, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Tolminu, pa zibelko, v kateri se je zibal Gregorčič. Ker se je nabralo že toliko stvari, je sklenil občni zbor, da najame za sedaj majhno stanovanje v Gosposki ulici št. 3, kjer bo mogoče obširno zbirko osnažiti, urediti in pripraviti za razstavo. Upamo, da dobi medtem društvo kako podporo in bo kmalu lahko otvorilo Narodni muzej. Prosimo pa vse rodoljube, ki so obljubili za muzej kaj prispevkov, naj nam dotične predmete kmalu pošljejo. Tudi od drugih, ki imajo kaj zanimivega, se obračamo s prošnjo, naj podare te stvari Narodnemu muzeju. Čim večja bo zbirka, tem lažje bomo prosili za podporo in tem prej bomo otvorili muzej. Mnogo bi lahko storili v tem oziru učitelji in dijaki. Marsikaj leži po deželi kje v podstrešju ter gineva. Prinesite te stvari nam, da se ne izgube ali jih ne odnesejo tujci! Odbor upa, da bomo ob prihodnjem občnem zboru že otvorili svoj muzej ter se zanaša pri tem na podporo vseh pravih rodoljubov.

—g— Za ubeglim tajnikom c. kr. okraj. šol. sveta v Gorici Rozino je izdalo državno pravdnostno tiralnico. V zadnjem »Tovarišu« je v poročilu o tem begu napravil stavec tiskovni pogrešek, ker piše, »... a ker je bil v sovrastvu« namesto pravilno, »a ker je bil v svaštvu z dvornim svetnikom«, so ga sprejeli v službo. — Nasprotni listi še vedno močnejše zvone o liberalnem defraudantu in učiteljskem prijatelju, a o Sukletovem svaštvu previdno molče. Še enkrat pa povemo, da je bil Rozina pravi tip kvitiranega oficirja in nič drugega. Oblasti pa in to najbolj c. kr. še vedno greše v tem, da podeljujejo javne službe najrajše bivšim oficirjem, in to se je v tem slučaju maščevalo tudi pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Gorici.

Istrske vesti.

—i— Poziv. Stari slovanski običaj barvanja velikonočnih jajc (pirhov, pisanic) je tudi med Slovenci na Primorskem v navadi. Pirhe barvajo eno ali večbarvno. V drugem slučaju se uporabljajo v največjem času v tvornicah izdelani z barvami prepojeni papirji, s katerimi se jajca omotajo in nato skuha; nekateri pokrivajo jajca z listjem in jih nato barvajo tako, da ostane prostor pod listom bel; zopet drugi omotajo enostavno jajce z raznobarnimi krpami, ki zapuščajo pri kuhanju sledove na njem. Vsi opisani mehanski načini barvanja seveda nimajo prav nobene vrednosti za onega, ki hoče proučevati pristno narodno običaje. Tem zanimiveje pa, študirati ornamentiko po starem narodnem načinu barvanja jajc. Tu se postopa na sledeči način: Ornamenti se narišejo na jajcu z raztopljenim voskom. Ko se vosek strdi, se jajce namoči, oziroma skuha v barvi, nato se ornamentika pokaže v beli barvi. Tudi večbarvne ornamente s ponavljanjem opisane pokrivanja z voskom. Zbiratelji narodnih ornamentov imajo tu hvaležen delokrog, zakaj take zbirke ne zaostajajo glede zanimivosti za zbirkami narodnega vezenja in podobnega. V nekaterih muzejih (Praga, Dunaj, Levov itd.) hranijo že velike zbirke takih pisanic. Kdor jih je videl, bo priznal, da je naša dolžnost,

zbirati tudi na Primorskem lepe pirhe poleg drugega »narodnega blaga«. Zbirka teh pirhov je najprej namenjena za Jadransko razstavo na Dunaju, uporabila se bo pa pozneje še v druge kulturne namene. Zato se pa obračam do slov. inteligence (posebno na deželi) z uljudno prošnjo, da mi gre pri tem zbiranju na roko. Posebno dijaštvo in učiteljstvo, bi moglo pri tem delu uspešno sodelovati. — Nabrane pisane (seveda le z ornamentik okrašene) naj se pošljejo podpisane ali v dar ali s priloženim računom. Na zahtevo se po zaključku razstave vrnejo. Dobrodošla bi bila tudi pisana obvestila, kje bi se opisano blago dobilo.

Prof. Saša Šantel, Pazin (Istra).

Splošni vestnik.

Odlikovanja. Cesar je odlikoval več pisateljev in vseučiliških profesorjev s častno odliko za znanost in umetnost. Med odlikovanimi je tudi znani nemški pisatelj Peter Rosegger.

Nemcev so ob ljudskem štetju 1910 našli v Avstriji 9.950.266, pomnožili so se za 8,8%, medtem ko se je vse prebivalstvo pomnožilo za 9%. Splošno se je število Nemcev v donavskih in alpskih deželah kakor tudi na jugu izjemno na Kranjskem pomnožilo, v sudetskih deželah, v Galiciji in Bukovini je pa število Nemcev padlo. Na Kranjskem znaša nemški primanjkljaj 0,2%, na Štajerskem se je pa število Nemcev povečalo za 1,8%, na Koroškem za 4%, v Trstu za 0,3%, na Goriškem za 0,3%, v Istri za 1,2% in v Dalmaciji za 0,1. Padlo je pa število Nemcev na Češkem za 0,5%, na Moravskem za 0,3%, v Šleziji za 0,8%, v Galiciji za 1,8%, v Bukovini za 0,8%.

30letnica elektrotehnike se praznuje te dni. Sicer so poznali električni tok že davno prej, a prva Edisonova žarnica je zagorela l. 1881. Toda še takrat ni šlo po godu. Šele od l. 1883 lahko računamo zgodovino elektrotehnike, ki si je od takrat do sedaj osvojila vsa polja človeškega izuma. Luč in kurjava, vozovi in stroji, zdravilstvo in kemija, vse je danes v zvezi z električno silo. Res, kolosalen napredek v 30 letih!

Dohodki državnih železnic so bili v februarju l. 1912 za 457.048 K večji kot so letos v istem času.

Tehnika in reforma uprave. Na zadnji seji komisije za reformo uprave je minister baron Haertl priznal vredno dokazal, da stroški za državno upravo prav nevarno rastejo, kar zlasti povzročuje veliko naraščanje uradništva. Zanimivo je, piše »Stalna delegacija avstrij. inženirjev«, da so juridična in računsko uradniška mesta pri centralah neprimerno bolj pomnožena, kakor pa tehnična in to pa vkljub temu, da se je tehnični obrat v državi v zadnjih desetletjih naravnost nepričakovano razvil. Tudi napredovanja tehnikov so neprimerno manj ugodna, kakor ona juristov. Dosti upravnih organizacij kaže še vedno ono lice, kakor ob ustanovitvi in Jožef II. in Franc I., ki bi bila gotovo jako neprijetno iznenadena, ko bi videla, kako okorne in neizpremenljive so ostale njune stvaritve, namesto da bi se bile naravno razvijale.

O Gabelsbergerjevi stenografiji v Bolgariji piše znani stenograf, vladni svetnik Noe v »Grazer Tagblattu«: »V Bolgariji je uvedena Gabelsbergerjeva stenografija od leta 1905. kot prosti predmet na gimnazijah in učiteljskih. Ministrstvo za notranje zadeve je izdalo naredbu, naj se nastavljajo pri večjih občinah, če le možno, stenografije večji tajniki. Tudi pri armadi so se uvedli zaradi ministrske odredbe tešnopisni tečaji. Že od leta 1904. obstoja v Sofiji izpitna komisija za učitelje stenografije. V bolgarskem parlamentu obsega tešnopisna pisarna 1 načelnika, 5 revizorjev, 8 stalnih in 8 dnevno plačanih stenografov. Okrajni zastopi v Sofiji, Plovdivu in Stari Zagori pritegujejo pri svojih skupščinah 6 do 8 stenografov proti dnevnemu odškodnini. Večja tešnopisna biroja obstojata tudi pri magistratih v Sofiji in Plovdivu. Gabelsbergerjevo stenografijo je priredil za Bolgare l. 1879. prof. Bezenšek (Štajerski rojak iz celjske okolice), ki so ga sedaj tudi poklicali v vojaško službo. Sofijsko tešnopisno društvo je poučevalo to leto 53 oseb, med njimi 40 žensk, v tešnopisju. Kot prost predmet se poučuje tešnopisje na vseučilišču v Sofiji, 30 gimnazijah, 5 učiteljskih in 3 trgovskih šolah. — Vseh učencev in učenk je 2631.«

V zadnji izdaji je bil priložen prospekt: Anton Novačan, Naša vas II. del, katere knjiga je ravno izšla. Prijazen sprejem, ki ga je našel že I. del, daje upanje, da nam nudi založna knjigarna Ig. pl. Kleinmayr & Fed, Bamberg v Ljubljani z drugim zvezkom te knjige nekako Velikonočno darilo. Knjiga stane broširana K 3, vezana K 4.50 in se dobi v vseh knjigarnah.

Iz slovanskih pokrajin.

—o— **Poljaki v Nemčiji.** Poljsko kraljestvo je bilo svoje dni slavno. Leta 1683. je poljski kralj Sobieski rešil sam Dunaj pred Turki. Poljsko kraljestvo so leta 1773. kosoma začeli trgati Prusi, Rusi in Avstrija; leta 1795. so bili razdeljeni še ostanki; Avstrija je dobila pozneje še Krakov. Umrla je poljsko kraljestvo. In Poljaki so bili vsekdar verni katoličani. Dandanašnji žive v Nemčiji 4 milijoni, v Avstriji 5 milijonov. V Rusiji 6 milijonov Poljakov; 2 milijona jih je raztresenih po vsem svetu. Rusija zatlačuje v Poljakihs vsako gibanje po svobodi. Avstrija ravna z njimi lepo, ker držijo v državnem zboru z Nemci, pa svobode jim tudi ne more dati. Nemčija Poljake hudo stiska. Tisti 4 milijoni Poljakov nimajo tam niti ene poljske šole; ne smejo je imeti. Poljski starši so kaznovani, če njihovi otroci molijo v materinem jeziku. Javnih zborovanj Poljaki v Nemčiji nimajo, ker se javno ne sme poljsko govoriti (Staatssprache deutsch); ali pa če so taka zborovanja, so nema. Ker se govoriti poljsko ne sme, nemščine pa bi »poslušalci« ne pripustili, dele »govorniki« svoje tiskane govore, in ljudje se zopet razhajajo. Leta 1885. so ustanovili Prusi državno komisijo za nakupovanje poljskih zemljišč in naseljevanje Nemcev tam. V 5 letih je porabila komisija 500 milijonov mark, od Poljakov pa mogla kupiti le 80.000 orolov zemlje. Pa še to se je Poljakom zdelo preveč. Prej pijančevanju vdani, so začeli varčevati in ustanavljati gospodarske in denarne zadruge. Minilo je zopet 5 let in ni bilo več poljskega mesta in trga brez poljske banke. Leta 1907. so imeli Poljaki na Pruskem že 230 bank in 250 gospodarskih zadrug. In v 20 letih so te banke in zadruge pridobile na Pruskem Poljskem ljudem 150.000 orolov zemlje, ki je bila doslej vedno v nemških rokah. Nas Slovence opominjajo ti dogodki: Ne prodajaj rodne grude za nič na svetu je ne prodaj! Če jo pa le moraš prodati iz rok, srca rodni grudi ne odtegni in skrbi, da jo dobi Slovenec, Slovan! Imovitejši kupujte v slovenskem ozemlju, zlasti ob jezikovnih mejah posestva! — Zgoraj omenjena komisija je imela premalo uspehov, zato so sklenili zakon o nasilnem razlaščenju poljskih posestev, zakon, kakršen bi bil nemogoč celo v Turčiji. Pred vsem svetom se mora sramovati Nemčija, da se je tako daleč spozabila in vzakonila rop. Dne 26. prosinca t. l. je prišel plačilni dan. Poljski poslanci v nemškem državnem zboru v Berlinu so predlagali zaradi razlaščenja poljskih posestev državnemu koncelarju nezaupnico, ki je bila z ogromno večino sprejeta. Za njo je glasovalo 213 poslancev (Poljaki, socialisti, kat. središče, po en Francoz, Danec, liberalec), proti njej 97 (konzervativci in nacionalni liberalci); 43 narodnih naprednjakov se je vzdržalo glasovanja. Kreпка zausnica! A do prekmeta ne pride, dokler ne bo nemški napuh ponižan — na bojišču.

—o— **Hrvaški abstinentje** izdajajo svoje glasilo »Novi život«. List javlja, da v Budimpešti pripravljajo zakon, po katerem se bodo gostilne morale v soboto popoldne zapreti in se bodo smele šele v ponedeljek odpreti.

—o— **Kulturna sila slovanskih narodov.** V splošni kulturi v Slovanstvu imajo posamezni slovanski narodi pismenih ljudi: Čehi 93,77% (Nemci le 91,84%); Slovenci 68,53%; avstrijski Poljaki 47,52%; Bolgari 28,40%; Srbobrvatje 24,80%; Rusini 21,87%; Rusi 19,78%. Slovenci, dasi skoro najmanjši slovanski narod, kakor piše »Omladina« smo se povzpeli v splošni kulturi v Slovanstvu na izza Čehov prvo mesto!

—o— **Dr. Miša in Angjela Vuić.** Srbski poslanik v Rimu, Vuić, velik srbski rodoljub, bivši srbski min. predsednik, je bolehal že dlje časa, slednjič iskal pomoči na Sušaku in umrl. Zena Angjela ga je ljubila neizmerno in ko se mu je bolezen